

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון תקח ♦ שנה י ♦ אבות ה

שב"ק פנחס ♦ יז תמוז ה'תשפב

דברי אלוקים חיים מרת רבינו הגה"ק זיע"א

וידבר ה' אל משה לאמר פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתני מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום

בפסוק שלפנינו יש לדקדק כמה דקדוקים בראשונה למה חזר ליחסו לפנחס, הלא כבר נאמר בתחילת המעשה בפרשה הקודמת פרשת בלק, וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו', ורש"י פירש לפי שהיו השבטים מבזים אותו "הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו (שהוא יתרו) עגלים לעבודה זרה, והרג נשיא שבט מישראל", לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן.

וצריכים להבין מה שנקט "שבטים מבזים אותו" ולא נקט "הבריות מבזים אותו", וגם מה הוא הלשון שהיו מבזים אותו, מה בא כאן לשון בזיון, אם צדק פנחס למה לבזות אותו ואם לא צדק מה זה הבזיון ידונו אותו בבית דין שהרג נשיא מישראל והבית דין יפסוק על פי התורה, מה הוא זכאי או חייב. וגם קשה הלא הם ידעו שהוא נכד אהרן הכהן ומכל מקום ביזהו מפני שהוא גם נכד של יתרו שפיטם עבודה זרה, ולכן לכאורה מה הוסיף בזה שכתב הפסוק עוד הפעם שהוא בן אלעזר ונכדו של אהרן הכהן.

ויש שתיצרו (גור אריה, במדבר כ"ה: יא, א) מה שנקט "השבטים" לומר שהעיקר היחוס הוא תולה בשבטים, שכל אחד יודע יחוס שבטו, וכמו שאמרו חז"ל (קידושין ע"ב) שעתיד הקב"ה שיהיה מעיד על השבטים וכדכתיב בפסוק "שבטי י-ה עדות לישראל", ולכן היו מבזים אותו שהם מיוחסים והוא אינו מיוחס כל כך מפני שהוא מזרעו של יתרו, ובא הכתוב ליחסו אחרי אהרן לומר שהעיקר הא יחוס מצד האב ולא אחרי האם ולכן הוא אומר שמכאן והילך גם פנחס יהיה כהן לעולם וכמו אביו אלעזר.

ועוד יש לומר שהם אמרו שבא זה המעשה של אכזריות מצד אבי אמו שהוא יתרו ולא מצד אהרן שהוא אוהב שלום ורודף שלום, ולכן בא הפסוק לומר שגם זה בא מצד אהרן שאל יחשבו שאהרן לא היה קנאי, אלא שאף שהיה אוהב שלום אבל גם היה רודף שלום כלומר שרדף את השלום אם הוא נוגע לכבוד שמים ולכן הקנאות של פנחס בא גם מצד אהרן שבאופן כזה גם אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום אבל כאן היה גם הוא מתנהג להיות רודף שלום ולעשות כמעשה פנחס.

ונראה עוד לומר ולתרוץ מה שהקשו באופן אחר, ומקודם נביא את הפסוקים מתחילת המעשה של פנחס, מפרשה הקודמת (בלק, כה, ה) "והנה איש מבני ישראל בא ויקרב את אחיו את המדינית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בוכים פתח אוהל מועד, וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו" וגו'.

ופירש רש"י שנתעלמה ממנו (כלומר ממשה) הלכה שכל הבעול ארמית קנאים פוגעים בו, ולכן געו כולם בבכיה וכו', ופנחס ראה מעשה וזכר הלכה, אמר לו למשה מקובלני ממך הבעול ארמית קנאים פוגעין בו, אמר ל (משה לפנחס) קרינא דאיגרתא איהו ליהו פרונקא [כלומר מקריא האיגרת הוא יהיה השליח לבצע מה שכתוב בהאיגרת] ומיד ויקח פנחס רומח בידו ועשה מה שעשה.

המשך בעמ' ב'

דברות קודש מרת רבינו עטר' שליט"א

מובא במשנה (אבות ה, כא) בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה, בן שלש עשרה למצות, בן חמש עשרה לתלמוד.

ומובא בשו"ע הרב (הלכות ת"ת א-א) אף על פי שהקטן פטור מכל המצוות, וגם אביו אינו חייב לחנכו במצוות מן התורה אלא מדברי סופרים [= מדרבנן], מצות-עשה מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה... שנאמר 'ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם'. ומאימתי אביו חייב ללמד? משיתחיל לדבר מלמדו 'תורה ציוה לנו משה' ופסוק ראשון של קריאת 'שמע ישראל'. ואחר כך מלמדו מעט מעט פסוקים בעל פה... עכ"ל

"זהו השלב הראשון, המתחיל מהרגע שהילד יודע לדבר. הילד טרם למד לקרוא, לכן לימוד הפסוקים הוא בעל פה. פירוש: התורה ציותה על הורים ללמד תורה את בניהם, אבל לא פירטה מה ומתי. מכאן הסיקו חז"ל שהמצוה מתחילה מהרגע שהילד מסוגל לכך, דהיינו כשהוא מתחיל לדבר. אז מוטלת על ההורים מצווה מן התורה ללמד את בנם תורה, כלומר: פסוקים וכדומה. בשלב הבא, מוליך האב את בנו אצל מלמד תינוקות. באיזה גיל? בחז"ל מחכר "כבן שש, כבן שבע" (ב"ב כא א). חז"ל הזכירו שני גילאים "כבן שש" ו"כבן שבע", מדוע? במה זה תלוי? - על סמך דברי גמרא (כתובות נ א), הסיבירו הראשונים שזה תלוי במצב בריאותו של הילד. אם מצב בריאותו תקין מקדימים את כניסתו אצל המלמד - "כבן שש", ואם הוא "כחוש" מאחרים אותה - "כבן שבע" (תוס' שם). וכך כותב הרמב"ם: "בן שש או בן שבע - הכל לפי בוריו" (הל' ת"ת א ו'), מכניסין את התינוקות להתלמד כבן שש כבן שבע, לפי כוח הבן ובנין גופו" (שם, ב ב).

למדנו עד כה על שני שלבים. א. יודע לקרוא - מלמדו פסוקי תורה "תורה ציוה..." ב. "כבן שש" מוליך אותו אצל מלמד.

הרמ"א (יו"ד רמה ח) הוסיף שלב ביניים: "ומיד שיהיה בן שלוש שנים שלימות מלמדים אותו אותיות התורה שירגיל עצמו לקרות בתורה". כלומר, מלמדים אותו קריאה לאחר יום הולדתו השלישי. הגר"א תמה על הרמ"א: "איני מבין שיחתו, שהרי מיד שמתחיל לדבר חייבו!".

המשך בעמוד ג

שמחו בד' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב

בשיר וקול תודה, מתוך הדרת כבוד וחרדת קודש נשגור

ברכת "מזלא טבא וגדיא יאה"

קדם עטרת ראשינו נזר תפארתינו מאור עינינו, מורה דרכינו אוהב ישראל ומקרבן לתורה ומעטיר לישועת הכלל והפרט

הוד מרת רבינו שליט"א

לרגל מעמד "החומש סעודה" בן חמש למקרא

לבנו כמר אביגדור ניו"

ועיננו למרום נשואות בתפילה לא-ל נורא עלילה, שירוהו מר"ש רוב נחת ותענוג דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח

לא נעלמה הלכה לגמרי

והנה יש להבין על פי פירושו איך יתכן שמשנה רבינו נתעלמה ממנו ההלכה זו לגמרי עד שגעו כולם בבכיה, ורש"י כתב שלא יתכן כזאת משנה עמד כנגד שישים ריבוא במעשה העגל ולקח את העבודה זרה ויטחן אותו עד אשר דק וגו', וכאן רפו ידיו, אלא כדי שיבוא פנחס ויטול את הראוי לו עכ"ל. מ"מ קשה לפי מה שענה משה לפנחס שמקריא האיגרת הוא יהיה השליח, כלומר שיקיים מה שכתוב בה שקנאים פוגעין בה, היה לו לומר למשה "איך שכחת כל זאת", ולא אמר כך אלא שניאה מדבריו שאפשר לפרש את האיגרת הזאת, כלומר ההלכה הזאת בדרך אחרת ורק משום שפנחס אמר שזה הכוונה בזאת ההלכה ולכן אמר שיקיים מה שכתוב בה לפי דבריו.

ולכן נראה לומר שמצינו לשון תפלה שנקרא פגיעה וכמו שכתוב אצל יעקב אבינו ע"ה "ויפגע במקום" (כח, יא) ופירש רש"י בשם רבותינו שהוא לשון תפילה, וכמו שנאמר "ואל תפגע בי" ולמדנו שתיקן יעקב אבינו תפילת ערבית, ולכן הכוונה במה שכתוב "קנאים פוגעין בו" שצריכים להתפלל שהבועל הארמית יחזור בתשובה, ויתמו החטאים ולא חוטאים, אבל פנחס היה סובר שפגיעה הוא מכת חרב וכמו שנאמר (שמואל ב, טז) "גש ופגע בו ויכה וימת" ולכן אמר לו משה קריינא וכו', דכיון שאתה סובר שהפירוש של פוגעין בו הוא מכת חרב, ראוי שתהיה אתה המבצע והשליח לעשות זאת. ולפי זה ניחא מש"כ שנתעלמה ממנו ממש הלכה זאת שהוא סבר שזה הכוונה הוא תפילה, אבל האמת הוא כמו שפינחס סבר שזה כפשוטו מכת מוות וכן עשה פנחס למעשה.

פוגעין תרתי משמע

אבל עלינו להבין אם כן למה השבטים היו מבזין אותו לומר שהוא נכד של יתרו ולכן הרג נשיא שבט מישראל, דאם הפירוש הא כמו שסבר פנחס, אם כן עליו היה לעשות כן.

ונראה לומר דהנה בפסוק נאמר "והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה, ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בוכים פתח אוהל מועד" ורש"י פירש שבכו מפני שנתעלמה ממשנה ההלכה, אבל בתרגום יונתן כתב "ואינון בכיין וקרין שמע" דהיינו שקראו אז קריאת שמע, והמפרשים התחבטו רבות בדברי התרגום יונתן, איך נכנס קריאת שמע לכאן, עד כדי כך שבחנכת התורה מביא שיש כאן טעות סופר וצריך לומר "וקלין שמע" דהיינו שמע פנחס קולם שבוכים בקול, ולכן קם ועשה מה שעשה, אבל בכל החומשים כתוב "בכייין וקרין שמע" שמובן שקראו קריאת שמע.

והנה האבן עזרא פירש בפסוק "והמה בוכים" מתפללים להשם כלומר שהם פירשו שהכוונה של קנאים פוגעין בו היינו להתפלל עליו, ולכן הם התפללו לה' ובוכים שה' יתן לו שכל שיחזור בתשובה לפני יתברך.

ולפי זה אפשר לומר בדרך אפשר שמצינו בגמרא בריש מסכת ברכות בתוספות (ד"ה מאימתי) שכתב שדרכם היה להקדים קריאת שמע ואח"כ התפללו תפילת ח"י ברכות לה', וגם אפשר לומר על פי התוס' במסכת שבת (דף יא.) ד"ה כגון שכתבו שקריאת שמע גם כן נקרא תפלה, ולכן שפיר קאמר התרגום שקורא ק"ש, ויתכן גם שרק ק"ש קראו ח"ה מש"כ האבן עזרא "מתפללים להשם" כלומר שקראו קריאת שמע שזה גם כן נקרא תפלה וכמ"ש התוס' הנ"ל.

והנה מצינו בגמרא מס' ברכות (דף ו) שמשמע שגם פנחס התפלל קודם שעשה המעשה של הריגת זמרי, דאמרו חז"ל אין עמידה אלא תפילה שנאמר בפסוק בתהילים (פרק קו) ויעמוד פנחס ויפלל (ואין ויפלל אלא לשון תפלה וכמו שהיה כתוב ויתפלל) וכן בספר הסליחות אנו אומרים "מי שענה לפנחס בקומו מתוך העדה הוא יעננו" ומבואר לכאורה דבעת קומו מתוך העדה אז התפלל ופנה בתפלה להקב"ה, ואז ענה לו ה', וכן במדרש רבה מפורש שפנחס התפלל וכן בגמרא חולין (דף קלד) קאמר שהכניס מקבלים את הלחיים שהוא נגד התפלה שהתפלל פנחס שנאמר "ויעמוד פנחס ויפלל, ואם כן צריכין לומר שגם פנחס התפלל שישבו בתשובה, אבל נראה שמשום שראה שאין עזר התפלה הבין שהכוונה הוא "פגיעה" כפשוטו מכת מות, ולכן עשה כן הלכה למעשה.

ביזו את פנחס על שלא נענתה תפילתו

אבל לפי זה צריכין אנו להבין למה היו השבטים מבזין אותו וכן"ל, ונראה לומר שהם רק היו מבזין אותו שהוא בא ממשפחה של יתרו שעבד עבודה זרה, אבל לא על עצם המעשה שעשה, באם כן היו צריכין לדנו בבית דין משום הריגת אדם מישראל וכן"ל.

אלא נראה לומר שהם ביזו אותו ואמרו שאין הכי נמי שגם אתה התפללת עליהם גם כן שיחזרו בתשובה, אבל מה שלא נענתה, הוא משום שאתה בא מרשעים, ואין הקב"ה שומע תפלת צדיק בן רשע וכמ"ש אצל יצחק והרבקה שהשם שמע לקול יצחק משום שאין דומה

תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע ולכן לא נענתה רבקה משום שאביה היה רשע בתואל הארמי עיי"ש ברש"י בפרשת תולדות על הפסוק ויעתר לו ולא לה.

ולכן שפיר שרק היו מבזין אותו אבל הכתוב בא ויחסו אחר אהרן שהיוחסין הולכין אחר האב ולכן ברבקה לא נתקבל תפלתה משום שאביה הוא בתואל הרשע, אבל כאן בפנחס אף מצד אמו הוא בא מיתרו שפיטם לע"ז, מ"מ העיקר הוא שמצד אביו הוא בן של אלעזר בן אהרן הכהן, ולכן אין לומר שמשום שלא היה מיוחס משום הכי לא נתקבל תפלתו, אלא שהעיקר שפסגת ההלכה הוא שקנאים פוגעין בו הוא כמו שהבין פנחס לבסוף, ולכן אמר הקב"ה שאין לכם טענה על פנחס שעשה הכל כדין וכהלכה, ואדרבה ה' נותן לו את בריתו שלום והיתה לו הכהונה ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם.

איך נשיא בישראל יעשה כזאת

והנה החטא הזה של זמרי הוא בלתי מובן, איך נשיא ישראל יעשה כזאת, והנה בספר מי השילוח (להרה"ק מרדכי יוסף מאיזביצא זצ"ל) מביא דבר נפלא וכתב בזה הלשון: ולא יעלה על הדעת לומר שזמרי היה ח"ו נואף כי מן הנואף לא עשה הקב"ה פרשה בתורה, אך יש בזה סוד דהיינו מי שמרחיק עצמו מן היצר הרע ושומר עצמו מן העבירה בכל כוחו עד שאין שביכלתו לשמור את עצמו יותר מזה, ואז כשנתגבר יצרו עליו ועושה מעשה, אז בודאי רצון השם יתברך הוא, וכעין מעשה יהודה ותמר, שהיה בת זוגו ממשי, חה הענין היה כאן גם כן, כי זמרי היה באמת שומר עצמו מכל התאוות הרעות, ועתה עלתה שהיא בת זוגו, מאחר שאין בכוחו לסלק מזה המעשה ופנחס אמר להיפך שעדיין יש בכוחו לסלק עצמו מזה, זה שכתוב ושם יש ישראל המוכה, היינו שהקב"ה הראה לפנחס אחרי המעשה שעשה, שאל יחשוב פנחס שזמרי היה נואף גמור, אבל פנחס שבא מזרע יוסף שנתברר בסיגופין ונסיונות בענין זה, ולכן הרע בעיניו מאוד על מעשה זמרי, והיה דן אותו בדין של קנאים פוגעין בו, ולכן משה רבינו לא הכניס את עצמו לדנו במיתה, אבל הקב"ה אהב את פנחס והסכים עמו, כי לפי שכלו עשה דבר גדול בקנאותו ומסר נפשו על זה ע"כ תוכ"ד.

והנה הדברים האלו מש"כ הוא חידוש גדול, והיו הרבה גדולים שלא קיבלו את דבריו בזה, כי דבריו הם פלא גדול, (עיין בספרו הנ"ל, וגם בספרי תלמידו ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל הנקרא תקנת השבים, וגם בספר תפארת יונתן לר' יונתן איבישיץ זצ"ל) שכתב בפרשה זו כעין זה דחליה לחשוב בזמרי ושאר דור המדבר דור דעה אוכלי המן שיחטאו וכו', רק כל החטאים שלהם היה לשם שמים וכו' וכן כתב עוד בספרים הק' שאין לנו השגה בחטאם של אבותינו הק' ובפרט בדור דעה כדורו של דור המדבר שכתוב בזה"ק שלא יהיה עוד דור כזה דור דעה עד שיבוא המשיח ויגאלנו בגאולה השלימה.

קריאה מעוררת את הזמן

והנה אנו נמצאים בפרשת פנחס שהוא נקראת בדרך כלל בימי בין המצרים, בין יז בתמוז לט' אב, ויש בזה רמזים רבים בספרים הק' וגם מובא שבפרשתנו מרומז הענין של הימים שבין י"ז בתמוז לט' באב, שבפרשה זו מזכירים כל המועדים, ולעתידי לבוא יתהפכו הימים האלו של האבילות לימי משתה ושמחה, וגם מובא שלעתידי לבוא יהיה יום י"ז בתמוז יום א' של יום טוב ו ט' באב יום האחרון של החג והימים שבאמצע יהיה כמו חול המועד חה מרמז מה שקורין בימים אלו פרשיות המועדות בפרשת פנחס.

ובספר הק' שפת אמת מובא הענין שיש בקריאת הפרשה הזו בבין המצרים, כי בפרשתנו מזכירים התמידים והמוספים והרמז בזה הוא לעורר את עם ישראל להשתוקק לעבודת בית המקדש וגן מובא בספה"ק רמזים בזה שכיון שכתוב בפרשתנו עניני חלוקת הארץ ונחלת בני ישראל בארץ ישראל ויש בזה רמז על נחלת בני ישראל בארץ ישראל לעתידי לבוא בנחמת ציון וירושלים.

והעולם אומרים בדרך צחות כי פרשת פנחס כשקוראים במקומו על פי הסדר של הפרשיות חל כמעט תמיד בבין המצרים, אבל שלא במקומו בימי החגים שבהם קורין פרשיות החג מפרשת פנחס, חה לרמז שאדם הוא במקומו, הוא אין כל כך חשוב מכיון שרגילים בו וכולם מכירים אותו, אבל אם בא כאדם חשוב וכאורח במקום שאין מכירים אותו אז שם הוא נכבד בעיני העם, וכן הוא הרמז של פרשת פנחס במקומו כלומר בסדר הפרשיות ושלא כסדרן שפרשה זו הוא במועדים, וכן כתבו הספה"ק רמז שבימים האלו אפשר למצוא את השי"ת ביותר ניקל, חה מרומז בפסוק כל רודפיה השיגוהו בין המצרים, ושלא במקומו. ויהי רצון שנוכל בימים האלו להתבונן בכל מעשינו ונזכה לתקן את עצמינו עד שנזכה להגאל כבר בימים האלו, והכל תלוי רק בתשובה, וכמ"ש הרמב"ם שאין ישראל נגאלים אלא בתשובה, וכתבו הסה"ק שדי גם תשובה מועטת וכפתח של מחס, והעיקר התשובה יהיה לעתידי ע"י אליהו הנביא שזה פנחס שיתקיים הפסוק והשיב לב אבות על בנים בקרוב ע"י חסדים ורחמים מגולים אמן ואמן.

בניני חיים

לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום (כה, יב)
בדין הוא שיטול שכרו (רש"י)

מן הדין אין אדם ראוי לשכר בעד מעשיו, שכן איננו אלא ממלא חובתו ובעד מילוי חובה אינו מגיע שכר. אלא השם יתברך עושה חסד עם ברואיו ומשלם שכר בעד מעשיהם הטובים. זהו פשוטו של הפסוק: "ולך ה' החסד כי אתה משלם לאיש כמעשהו" – גם זה שמשלם אתה לאיש כמעשהו אינו אלא חסד... אך במה דברים אמורים, כשעושה אדם דברים שהוא מחוייב לעשותם. אבל פנחס הלא עשה דבר שהוא "הלכה ואין מורין כן" – שאילו היה בא לשאול פי בית דין לא היו מחייבים אותו לעשות זאת, הרי ממילא מגיע לו שכרו בדין ולא בחסד...

(דגל יהודה בשם החידושי הרי"ם ז"ל)

יפקוד ה' אלוקי הרוחות איש אל העדה (כז, טז)

נסמך פרשה זו – פרשה של מנהיג ישראל לפרשת קרבנות המועדים המתחלת בקרבנות של שבת ור"ח, ומרומז ע"פ מה שאמרו בגמ' (סוכה כז, ב) חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, ונלמד ממה שכתוב (מלכים ב' ד, כג) "מדוע את הולכת אליו היום, לא חודש ולא שבת" מכלל שבשבת וראש חודש חייב אדם לקבל פני רבו – ולזה נסמכו הפרשיות שצדיקי הדור שהם בבחי' אתפשטותיה דמשה בכל דור ודור (ראה תיקו"ז קיד, א), והוא האיש על העדה, וצריך לקבל פניו בשבתות ומועדים.

(חוקי חיים)

עובדות חיים

את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו (כח, ב)

דרכו בקודש של הרה"ק ר' אברהם המגיד מטריסק, היתה, ליתן לכל החסידים הבאים להסתופף בצלו לאכול על שולחנו. היו נוסעים אליו חסידים למאות ולא לפים, וביניהם אנשי מעשה יראים ושלמים, תלמידי חכמים גדולים ורבנים מפורסמים, וגם עשירים ואמידים, וכולם היו צריכים לאכול אצלו כל זמן שבאו, בין בחול ובין בשבת או ביום טוב. אחר היום טוב, הזמן שהחסידים נוסעים בהמוניהם, היה הצדיק נעשה בעל חוב גדול. נכנסו פעם אליו אנשים מכובדים, מהמקורבים שלו, ושאלו את פיו, היות שההוצאה על מזונות החסידים מרובה, והרבי נעשה בעל חוב, ומוכרח הוא לשלוח משולח לאסוף כסף מהחסידים בשביל לפרוע החובות, ובכן הלא מוטב שהרבי לא יתן לחסידים לאכול ולא יצטרך אחר כך ליקח מאתם מעות לשלם החובות. שתק מה הרבי. חשבו החסידים שמן הסתם שתיקה כהודאה, ונכנסו עוד פעם לדבר על כך בפרטות פתח הצדיק ואמר, בזמן שבית המקדש היה קיים אמרו חז"ל המזבח מכפר, ועכשיו שולחנו של אדם מכפר, ובכן אני אומר "את קרבני", הקרבן שלי הוא, "לחמי לאשי", מה שאני נותן לחם לאנשים שלי, ובזה יש "ריח ניחוח לה", וסליחה וכפרה לי לכל החסידים.

הנני נותן לו את בריתי (כה, יב)

רבינו החת"ס היה מוהל מומחה, ומל מאות ילדי ישראל. גם לעת זקנתו המשיך במצוה זו, אלא שבשנותיו האחרונות היה מסתייע בדרך כלל על ידי חתנו הגה"ק רבי דוד צבי עהרנפעלד. ביום א, יב כסלו שנת תקצ"ח, כאשר מל רבינו את הילד עקיבא יוסף שלעזינגער – שלימים היה לגאון וצדיק מפורסם, בעל "לב העברי" – חתנו לא נכח במקום. משראה רבינו כי איננו, מיהר ועשה את המילה בעצמו עד סופו. בתום הברית, הניף רבינו את ידיו הקדושות למעלה, ואמר בהתרגשות נפלאה: "ראו נא רבותי, כי אין לי ציפריים ואיני יכול לבצע את כל פעולות המילה בעצמי, אלא שאליהו זכור לטוב מלאך הברית עמד לימיני וסמכני".

(ספרא דמלאך אוצר אמרות החת"ס)

המשך דברות קודש מעמ' א'

רבים התקשו בהבנת שאלת הגר"א: משיתחיל הבן לדבר, אביו מלמדו פסוקי תורה בעל פה, הרמ"א מוסיף שבגיל שלוש אביו מלמדו קריאה. תירץ הגר"מ פיינשטיין (אגרו"מ אה"ע ג יא), שהגר"א איננו מסכים שיש גיל קבוע ללימוד קריאה. אין שלב ביניים מוגדר. החינוך בבית מתחיל מרגע שהבן מסוגל לדבר, ומכאן ואילך מתקדמים איתו בהתאם לכישרונותיו ולכוחו. לכן, אין גיל קבוע ללימוד הקריאה, לפעמים לפני גיל שלוש ולפעמים לאחריו.

בשם ה"חזון איש" מובא סיכום מדויק של כל שלבי הלימוד: א. ידע לדבר - אביו מלמדו קריאת שמע. ב. בן שלוש - מלמדו אותיות התורה. ג. בן חמש - למקרא. ד. בן שש/שבע (לפי מצב גופו) מכניסו לבית ספר, ומלמדו רוב היום, "ספי ליה כתורא". ה. בן עשר - למשנה. ו. בן 12 - יורד עמו לחייו. ז. בן 15 - לתלמוד.

במהלך הדורות, סדר זה לא נשמר. לא הקפידו על שלבי הלימוד והחלו ללמד את הילדים גמרא בגיל צעיר מאוד, עוד טרם הם למדו את כל התנ"ך ואת כל המשניות. ראש וראשון למתערמים על שינוי הסדר היה המהר"ל. פעם אחר פעם, הוא קבל בספריו על הרס סדרי החינוך מתוך העדפת לימוד הפלפול. "בדורות האלו, כל מה שאפשר להיות הפך הסדר - הכל הוא אצלנו. שכאשר הנער בן שמונה או תשע, הוא מתחיל ללמוד גמרא...". המהר"ל (תפא"י פרק נו) סבור שבגיל תשע אין הילד מסוגל להבין את "שכל" הגמרא. "ואם כן מה ערך יש לנער אל הגמרא, והרי עיקר התורה אשר יש לה קיום אצל האדם הוא גירסא דינקותא, וכל זה הוא לבטלה כאשר יקנה הקטן בשנים דבר שאינו מתייחס אל שכלו". גם הב"ח, השל"ה הקדוש, בנו ואחיו, וכן הכללי יקר (תלמיד המהר"ל), השמיעו ביקורת חריפה על שינוי סדרי הלימוד.

אבל מנגד יש שלימדו זכות על השינוי בסדרי הלימוד. לדוגמה, הש"ך טוען שניתן לבסס את הנוהג להתחיל ללמוד גמרא עוד טרם למדו את כל התנ"ך, על שיטת רבנו תם. חז"ל (קידושין ל) קבעו ש"לעולם ישלם אדם את שנותיו: שליש במקרא, שליש במשנה ושליש בגמרא", וביארו חז"ל שאין הכוונה שיקדיש שליש משנות חייו ללימוד רצוף של המקרא, ורק אחר כך יפנה למשנה, מפני שאין אדם יודע את שנותיו (= כמה יחיה). אלא, כוונת חז"ל היא שבכל יום יחלק האדם את זמנו בין המקרא, המשנה והגמרא. הדרכה זו לא נשמרה אלא רוב הלומדים התמקדו בלימוד גמרא. רבנו תם יישב את המנהג: מאחר שהגמרא כוללת גם מקרא וגם משנה, על כן כל הלומד גמרא מקיים את הדרכת חז"ל ללמוד מידי יום שליש מקרא ושליש משנה. על פי זה יישב הש"ך גם את המנהג להתחיל ללמוד גמרא טרם סיימו את התנ"ך: לימוד הגמרא כולל מקרא ומשנה, לכן אין מניעה לעבור בשלב מוקדם ובגיל צעיר ללימוד גמרא מפני שמשלבים בו גם לימוד מקרא ומשנה.

אבל, מובא בשם ה"חזון איש", שחז"ל קבעו את הסדר הנ"ל לשנים כתקנו, אבל על תקופות של רדיפות שאין אפשרות לבנות תכנית ארוכת טווח, עד גיל מבוגר, ולממש אותה, לא דיברה המשנה. הוי אומר: נכון להקדיש חמש שנים לכל שלב רק כאשר ניתן להגיע בבטחה לגמר השלב האחרון (השלב האחרון מתחיל בגיל 15 ומסתיים בגיל 20 (!), אבל, בימים הטרופים של הגלות, נאלצו לקצר את התהליך. לכן הקדישו פחות שנים לכל אחד מהשלבים, ועברו משלב לשלב לפני סיומו.

וי"א היות שעיקר מטרת הלימוד היא העשייה, כפי שנאמר: "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה". דורות ראשונים ידעו להוציא הוראות מעשיות מהתורה שבכתב. לכן, הקדישו זמן רב ללימודה מפני שהיא היתה היסוד לכל המצוות. אבל, חכמה זו נשתכחה מהדורות האחרונים, ועיקר ההוראה המעשית נלמדת מהמשנה והגמרא. על כן, זנחו את לימוד המקרא. הכלל הוא שלימוד התורה צריך להוביל לעשייה. "ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם". ובהתאם לכך, משתנים סדרי הלימוד במהלך הדורות

יה"ר שנזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולרוות רוב נחת מכל יוצ"ח ולגאולה השלימה מתוך רחמים וחסדים מגולים במהרה אכ"ר

(לרגל "החומש סעודה" לבנו אביגדור נ"י)

נעימות החיים

לכן אמר הנני נותן לו את בריתי שלום (כה, יב)
התורה מתארת את השכר הגדול שקיבל פנחס, על מעשהו הנועז – קנאת ה'.

נשאלת השאלה: לכאורה היו כאלו שהרגו הרבה אנשים שמרדו בה', מדוע דווקא פנחס עלה בשכרו על כולם?! על מנת להבין מה זיכה אותו בשכר כה גדול נביא סיפור שימחיש זאת: בעיר רבאט גר יהודי בשם שמעון שטרית, שמעון היה עני מרוד שהשתכר בעמל כפיו מהיד לפה.

יום אחד חשקה נפשו באגרטל יפה שיפאר את ביתו. הוא אסף פרוטה לפרוטה ומשהצטבר הסכום המבוקש, הוא שם פעמיו אל השוק. הוא דמיין לעצמו איך יראה הבית עם האגרטל החדש, במהלך כל הדרך אל הדוכן של רחמים בשוק, אך כשהגיע לשוק, לדאבון ליבו, לרחמים לא נשאר מאומה – הכול נמכר! "לא נורא שמעון, תבוא בעוד שבועיים אני מקבל סחורה חדשה ויפה." – זעק לעברו רחמים. "מה שבועיים? אין לך משהו למכור לי?!" – התחנן שמעון. רחמים ריחם עליו ואמר לו: "ראה יש לי אגרטל ישן מאוד – קח אותו ברבע מחיר מחדש, ובעוד שבועיים אני ימכור לך משהו חדש. האגרטל שרחמים מכר לו היה עתיק מאוד, ושמעון התנחם בו כמוצא שלל רב.

יעקב, העשיר של העיר, שגר בסמיכות לשמעון ראה את שמעון עם כד הענתיקה והחליט לחמוד לצון, הוא קרא לעברו: "שמעון, אגרטל כזה מתאים לאוצרות המלך – תן את זה למלך והוא ישמח" שמעון לא חשב פעמיים – "לשמח את המלך! – איזו זכות!!!" – ומיד הוא שם פעמיו היישר אל הארמון המלך כשהוא צועק לשומרים: "בבקשה תתנו לי ליכנס למלך, הבאתי מתנה למלך!" המלך אידריס השנייה היה המום – "יהודי מביא למלך מתנה – אין זה כי אם אגרטל עתיק ויקר עד למאוד!" – חשב לעצמו. מיד הוא הורה למשרתיו להביא לשמעון שק מלא מטבעות זהב! שמעון חזר לביתו עשיר, ומאז הפך ל"גביר שמעון!" שמעון ניגש לשכנו, יעקב העשיר והודה לו על העצה. יעקב העשיר היה המום, אבל ראש עסקי היה לו, מיד הלך וקנה כד מצופה ביהלומים ואבנים יקרות ושם פעמיו אל ארמון המלך. המלך התרגש כל כך, וחשב לעצמו: "במה אוכל לגמול טובה לאחד שהביא לי מתנה שכזו ובוודאי שלא חסר לו כלום?!" הוא הורה למשרתיו להביא לו מחדר האוצרות משהו נדיר ויקר ערך. לא עברו כמה דקות ויעקב העשיר יצא מהארמון עם האגרטל הישן של שמעון.

פנחס זכה בשכר כל כך גדול כיוון שמעשהו היה לשם שמים, הוא לא חשב על התועלת שתצא לו מזה אלא מה הקב"ה ירוויח מזה, ושכרו היה בהתאם.

הליכות חיים

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מו"צ בק"ק קראלי ומרבני רחובות

זהירות בכתובות

יום א' לסדר "לכן" [לכן], ראשי תיבות: "נ'א ל'בדוק ל'תובה" אמור הנני נותן לו את בריתי שלום" תשפ"ב.

עתה שמתחילים ללמוד מסכת כתובות, משמים עוררו ומצאו הרבה כתובות שחסר מילים עם טעויות, ויש מהם ממש לעיכובא שצריך מיד לעשות כתובה חדשה.

א) אמר לי הדיין הרה"ג רבי יעקב יוסף כהן שליט"א דומ"צ בשטפננט ומחשובי הרבנים בשכונת זכרון מאיר, שמצא כתובות המשווקים בחנויות בשנה האחרונה שכתוב: "ואוקיר ואפרנס", וחסר המילה "ואיזון", שצריך שיהיה כתוב: "ואוקיר ואיזון ואפרנס", וכיון שחסר המילה "ואיזון" הכתובה פסולה, כמבואר בפוסקים, וכל אברך שהתחתן בשנה הזאת, יבדוק בביתו הכתובה אם לא חסר שם המילה "ואיזון".

ב) אמר לי הרה"ג רבי יהודה טייטלבוים שליט"א, היות שהוא מסדר חופות, ובדוק הכתובות לפני החופה, מצא לאחרונה כתובות שכתוב "כסוף צרוף", במקום שיהיה כתוב "כסף צרוף", ויש לעיין אם כשר כתובה זו, ואכמ"ל.

לכן כדאי שכל אחד כמה ימים לפני החתונה, שיתן הכתובה למורה הוראה מובהק שבקי בהלכות כתובות, שיעבור היטב על הכתובה, שאין שום טעויות גם בנדפסים,

וגם בשמות האנשים והנשים. כידוע שצריך לדעת היטב גם האיך לרשום השמות בכתובה כראוי וכנכון.

מרכז רוחני "אמונת חיים" קראלי

פרנסי השבוע

הרה"צ אליעזר באסנער שליט"א

ובנו העומד לימינינו בכל עת

הרה"ג מרדכי באסנער שליט"א

להולדת הנכד/הבן במז"ט

יה"ר שירוה רוב נחת ותענוג דקדושה מכל יוצ"ח

זקוקים לישועה? יש לכם שמחה, אזכרה וכו' תרמו בעין יפה וקחו חלק בהפצת המעיינות של מרכז רוחני "אמונת חיים" קראלי כתובות לתגובות ותרומות ולקבלת הגליון רח' דב גור 20/23 אשדוד טל. 055-6798152 אימייל: 3118494@gmail.com

קול קראלי

עדכונים ♦ שיחות ודרשות ♦ סיפורים ♦ ניגונים

074-7962278

שמעו ותחי נפשכם

לעילוי נשמת

מרת חנה רוט ע"ה

בת ר' יחיאל הי"ו ועיישא ע"ה
נלב"ע י"ח תמוז תשפ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

מרת בריינדל ע"ה

בת הר"ר יהודה מנחם ז"ל
נלב"ע י"א שבט תשפ"ב
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

אדונינו מורינו ורבינו

הגה"ק יצחק צבי משה זי"ע
בן רבינו אביגדור מוזס זצ"ל

מקראלי

נלב"ע ד' טבת תשעט

זכותו יגן עלינו ועכי"א

ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

הרבנית בתיה חיה ע"ה

א"ח רביה"ק זי"ע ב' חוקי חיים
בת הרה"ק רבי מרדכי מזוועהיל זצ"ל
נלב"ע י"ח תמוז תש"ע

לעילוי נשמת

הגה"צ משה וועבר זצוק"ל

בהרה"צ מרדכי זצ"ל

נלב"ע יב כסלו תשפ"א
ת. נ. צ. ב. ה.